

Täysistunto

Tiistai 21.6.2022 klo 14.00—18.24

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 231/2021 vp

Lakialoite LA 37/2020 vp

Toimenpidealoite TPA 88/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 12/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 12/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Keskusteluun, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Lohi.

Keskustelu

15.06 **Markus Lohi kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen tässä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi — pahoitelen, että tämä esittelykin on hieman pitkäkö, koska tämä on hyvin pitkä mietintö, totta kai johtuen siitä, että asia on varsin tärkeä ja merkityksellinen:

Esityksen tavoitteena on edistää iäkkäiden henkilöiden edellytyksiä elää kodissaan turvallisesti sekä saada tarpeitaan vastaavat kotiin annettavat palvelut oikea-aikaisina, riittävinä ja laadukkaina. Tavoitteena on myös parantaa kotihoidon henkilöstön riittävyyttä sekä toiminnan toteuttamista ja johtamista niin, että alalle saadaan uusia työntekijöitä ja nykyiset työntekijät haluavat jatkaa työskentelyä alan tehtävissä. Tavoitteena on lisäksi selkeyttää ja täsmentää säännöksiä, jotka koskevat hoitoa ja huolenpitoa turvaavien sosiaalipalvelujen sisältöä ja saantiedellytyksiä. Tarkoituksena on, että iäkkäille henkilöille luodaan monimuotoisia, joustavia, yhteisöllisiä ja toimintakyvyn säilymistä tukevia asumis- ja palveluratkaisuja kotona asumisen ja nykyisen tehostetun palveluasumisen väliin.

Kotiin annettavia palveluja koskevien sosiaalihuoltolain säännösten rakenne ehdotetaan uudistettavaksi kokonaisuudessaan. Lain nykyiset säännökset kotipalvelusta ja kotisairaanhoidosta yhdistetään sosiaalihuoltolain 19 a §:ssä kotihoidoksi. Kotipalvelun käsite koskee jatkossa vain lapsiperheiden palvelua, josta säädetään ehdotetussa 18 a §:ssä. Muu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

tos ei esityksen perustelujen mukaan vaikuta lapsiperheiden oikeuteen saada kotipalvelua vaan on seurausta edellä mainittujen säännösten rakenteen muuttamisesta.

Valiokunta pitää ehdotuksia asiakkaiden palvelutarpeiden mukaisen kotona asumisen tuen laajentamisesta tarkoituksenmukaisina. Asiakkaiden tarpeet kotihoidossa vaihtelevat asiakkaiden välillä enemmän kuin ympärivuorokautisen asumispalvelun asiakkailla, joten ei ole tarkoituksenmukaista määritellä kotihoitoon osallistuvia ammattiryhmiä samaan tapaan kuin vanhuspalvelulain 3 a §:ssä on määritelty ympärivuorokautisen hoidon osalta. Tällainen ammattiryhmien määrittely voisi etenkin haastavassa henkilöstötilanteessa entisestään heikentää kotihoidon henkilöstön saatavuutta ja jäykistää palvelujen järjestämistä.

Valiokunnan mietinnössä todetaan, että lapsiperheiden kotipalvelu on tarkoitettu ennalta ehkäiseväksi palveluksi, jonka tehtävänä on tukea perheen jaksamista ja pärjäämistä joko tilapäisissä tai pidempiaikaisissa kuormittavissa tilanteissa. Valiokunta yhtyy lapsiasiavaltuutetun näkemykseen siitä, että kynnyksen tarjota perheille kotipalvelua tulisi olla matala.

Hallituksen esityksessä todetaan, että lapsiperheiden kotipalvelun merkitys sosiaalihuoltolaissa säädettynä omana palvelunaan tekee siitä näkyvämmän ja voi siten tosiasiallisesti parantaa lapsiperheiden palvelujen saantia. Lisäksi palvelujen sisällön täsmentäminen lapsiperheen tarpeita vastaavaksi vahvistaa palvelun alkuperäistä tarkoitusta lapsiperheen subjektiivisena arjen toimintakykyä turvaavana ja vahvistavana palveluna.

Valiokunta kiinnittää huomiota perheiden tosiasialliseen mahdollisuuteen saada asuinpaikastaan riippumatta perheen tarpeen mukaista kotipalvelua. Valiokunta ehdottaa tästä asiasta myös lausumaa, johon palaan myöhemmin.

Nostan täällä esiin vielä muutamia erityisiä kysymyksiä, joita tässä valiokunnan mietinnössä halutaan nostaa esille:

Ensinnä turva-auttamispalveluihin:

Sosiaalihuoltolain ehdotetun 19 b §:n mukaan turva-auttamispalvelua järjestetään henkilölle, joka tarvitsee sitä sairauteen, korkeaan ikään, vammaan tai muuhun vastaavaan toimintakykyä alentavaan syyhyn liittyvän turvattomuuden perusteella. Turva-auttamispalvelulla tarkoitetaan palvelua, johon kuuluvat asiakkaan käytössä oleva tarkoitukseen soveltuva turvalaitteisto, laitteiston kautta tulevien hälytysten ympärivuorokautinen vastaanotto, hälytyksen johdosta tehtävä avuntarpeen arviointi sekä huolehtiminen siitä, että asiakas saa tarvitsemansa avun vuorokaudenajasta riippumatta.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan nyt ehdotetussa muodossa sääntely näyttää mahdollistavan hyvin syvälle käyvän puuttumisen yksityiselämän suojaan. Sääntelystä ei esimerkiksi käy ilmi, minkälainen turva-auttamispalvelun tuottamistapa olisi, mitä henkilötietoja turva-auttamispalvelun tuottamisessa kerättäisiin tai missä määrin turva-auttamispalvelun käyttöönotto perustuisi suostumukseen. Lausunnon mukaan sääntely tulee poistaa lakiehdotuksesta tai sitä on täsmennettävä merkittävästi. Tällainen muutos olisi edellytyksenä, että ensimmäinen lakiehdotus voitaisiin käsitellä tavallisen lain säätämisyksityksessä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaakin tämän johdosta säännöksen poistamista lakiehdotuksesta. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että turva-auttamispalveluja voi toteuttaa myös muu kuin sosiaali- ja terveydenhuollon koulutuksen saanut henkilöstö tilanteissa, joissa tällainen koulutus ei ole tarpeen. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus antaa turva-auttamispalvelujen käyttöä koskevan esityksen eduskunnalle mahdollisimman pian.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

Yksi olennainen osa-alue tämän hallituksen esityksen kokonaisuudessa on asumiseen liittyvät palvelut, ja haluan nostaa mietinnöstä esille sosiaalihuoltolain asumispalveluja koskevan sääntelyn uudistamisen:

Sen tavoitteena on kehittää ja monipuolistaa iäkkäiden asumispalveluja joustavammiksi ja paremmin asiakkaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaaviksi. Asumispalveluja ovat esityksen mukaan tilapäinen ja tuettu asuminen, joita koskevat säännökset säilyvät asiasisällöltään ennallaan, sekä yhteisöllinen asuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen, jotka tulevat nykyisen palveluasumisen ja tehostetun palveluasumisen tilalle. Monimuotoisten asumis- ja palvelukokonaisuuksien edistämiseksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joilla mahdollistetaan erilaisten asumispalvelumuotojen toteuttaminen samassa toiminnallisessa kokonaisuudessa.

Valiokunta katsoo, että asumispalveluihin esitetty uusi yhteisöllisen asumisen kokonaisuus tehostaa palvelujen tuottamista, kun palvelujen järjestäminen eriytyy asumisen järjestämisestä eikä kohteessa tarvitse olla omaa henkilöstöä palvelujen järjestämistä varten vaan palvelut voidaan järjestää yhtä asumisyksikköä laajempina kokonaisuuksina. Lisäksi asiakkaat voivat yhteisöllisessä asumisessa joustavasti yhdistää eri palveluntuottajien palveluita yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti. Näin ollen yhteisöllisen asumisen kokonaisuus mahdollistaa palvelurakenteen keventämisen ja vähentää ympärivuorokautisen palveluasumisen kasvupainetta. Yhteisöllinen asuminen hillitsee työvoiman tarpeen kasvua myös kotihoidossa, koska osa kotihoidon käynneistä, kuten esimerkiksi ruokailu tai toimintakyvyn ylläpito, on mahdollista järjestää ryhmämuotoisina palveluina. Esityksen mukainen ympärivuorokautinen palveluasuminen vastaa sisällöltään pääosin nykyistä tehostettua palveluasumista.

Monimuotoisten asumis- ja palvelukokonaisuuksien edistämiseksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joilla mahdollistetaan erilaisten asumismuotojen toteuttaminen samassa toiminnallisessa kokonaisuudessa, kuten edellä totesin. Kohteessa voi esityksen mukaan olla yhteisöllistä asumista ja ympärivuorokautista palveluasumista sekä asumista tavalliseen asuntokantaan kuuluvissa asunnoissa. Tarkoitus on, että henkilö voi halutessaan elää loppuelämänsä samassa asunnossaan eikä hänen tarvitse muuttaa muualle saadakseen toimintakyvynsä heikentymisen vuoksi tarvitsemansa palvelut.

Valiokunta pitää kannatettavana sääntelyn tavoitteita edistää monimuotoisia asumisratkaisuja sekä sellaista asumismuotojen kehittymistä, joka mahdollistaa etenkin iäkkäälle henkilölle sen, että hän saa elää loppuelämänsä tutussa kodissaan sinne annettavien tarpeenmukaisten palvelujen turvin. Valiokunta kuitenkin toteaa asiantuntijakuulemisen perusteella, että tavoitteiden käytännön toteuttamisessa on haasteita, ja kiinnittää huomiota asiakkaiden palvelutarpeiden merkittäväänkin vaihteluun sekä toimeenpanon riittävän ohjauksen ja yhteisten toimintamallien luomisen tarpeeseen.

Henkilöstön osalta valiokunta painottaa riittävän ammattitaitoisen henkilöstön merkitystä sosiaalihuollon palvelujen laadun turvaamisessa. Hoitohenkilöstön saatavuus heikkenee, kun eläköityminen heikentää henkilöstön saatavuutta ja aikaisempaa pienemmät ikäluokat siirtyvät työmarkkinoille. Henkilöstön saatavuus sekä alan veto- ja pitovoiman vahvistaminen on yksi iäkkäiden palvelujen suurimpia haasteita.

Arvoisa puhemies! Tässä laajassa mietinnössä esitetään myös runsaasti erilaisia pykälämuutoksia, joista useat ovat teknisiä mutta osa myös asiasisältöön liittyviä. Niitä tuossa osittain myös sivusin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

Haluan tässä lopussa nostaa vielä esille sen, että tähän valiokunnan mietintöön sisältyy kolme lausumaehdotusta, jotka tässä luen:

Ensinnä: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa lapsiperheiden kotipalvelun toteutumista hyvinvointialueilla ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin palvelun saannin turvaamiseksi.”

Toinen lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa lakiesityksen vaikutuksia ikäihmisten kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoivan saatavuuteen ja laatuun.”

Kolmas lausumaehdotus kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää hyviä toimintatapoja ikääntyneen väestön terveyden ja hyvinvoinnin vahvistamiseksi ja parhaiden käytäntöjen vakiinnuttamiseksi koko maahan esimerkiksi ikäihmisten neuvolatoimintana.”

Arvoisa puhemies! Tähän mietintöön sisältyy kaksi vastalauseetta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

15.17 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen tavoitteet ovat kannatettavia, sillä kaikki tiedämme, että kotihoidossa ja ikäihmisten asumispalveluissa on paljon kehitettävää. Keskityn puheenvuorossani ikäihmisten palveluihin, vaikka pidän tärkeänä myös lapsiperheiden kotipalvelun kehittämistä. Tulisi olla itsestään selvää, että lapsiperheiden kotipalvelu on perheen subjektiivinen, arjen toimintakykyä turvaava ja vahvistava palvelu, jota tulee tarjota perheille matalalla kynnyksellä. Mitä paremmat lapsiperheiden ennaltaehkäisevät palvelut ovat, sen varmemmin voidaan ehkäistä syrjäytymistä ja myös siitä yhteiskunnalle koituvia kustannuksia. Mutta, kuten totesin, keskityn nyt ikäihmisten palveluihin.

On erittäin hyvä asia, että kotihoitoa kehitetään ja mahdollistetaan se, että ihmiset voivat halutessaan asua omassa kodissaan niin kauan kuin mahdollista. Kuitenkin on muistettava, että esimerkiksi tietyssä muistisairauden vaiheessa oma koti ei ole enää turvallinen ja inhimillinen paikka asua yksin, oli kotihoito miten laadukasta tahansa. Tälläkin hetkellä on eri puolilla Suomea paljon muistisairaita, joiden ei ole enää hyvää ja turvallista olla omassa kodissaan, mutta erilaisia yhteisöllisen asumisen tai ympärivuorokautisen palveluasumisen paikkoja ei ole riittävästi. Suosittelen tutustumaan Muistiliiton ja Hoitotyön tutkimussäätiön yhdessä laatimiin Muistava-työkaluihin, joiden avulla ammattihenkilöt voivat sairastuneen ja läheisten kanssa yhdessä miettiä, milloin olisi syytä harkita yhteisöllisen asumisen tai ympärivuorokautiseen palveluasumiseen muuttamista.

Tässä yhteydessä haluan esille tuoda myös ikäihmisten perhehoidon mahdollisuudet, joista on saatu erinomaisia kokemuksia esimerkiksi Pohjois-Karjalassa.

Puhemies! Haluan kiittää käsitteiden uudistamisesta. Nykyiset palveluasumisen ja tehostetun palveluasumisen käsitteet muuttuvat yhteisölliseksi asumiseksi ja ympärivuorokautiseksi palveluasumiseksi. Uudet käsitteet kuvaavat paremmin sitä, mistä on kysymys. Pari viikkoa sitten valmistuneessa tarkastusvaliokunnan lausunnossa asuntopoliittisesta kehittämisohjelmasta valiokunta korostaa sitä, että tarvitaan uudenlaista kotihoidon ja ympärivuorokautisen palveluasumisen väliin sijoittuvaa asumista. Mutta, olipa asumisen muoto mikä tahansa, periaatteena tulee olla, että ikäihmisellä on koti, ei pelkkä asunto, yksikkö tai laitos. Tämä edellyttää myös hoito- ja hoivakulttuurien muutosta, jotta asumiseen saadaan kodin tuntu. Tarkastusvaliokunta korosti lausunnossaan myös esteettömän ja viihtyisän asuinympäristön merkitystä ikäihmisen terveydelle ja hyvinvoinnille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

Puhemies! Lakiesityksessä on monia ikäihmisen elämänlaadun kannalta tärkeitä asioita, muun muassa yhteisölliseen asumiseen liittyvä velvoite järjestää ryhmätoimintaa ja sosiaalista kanssakäymistä ihmisten välille. Tässä yhteydessä haluan muistuttaa myöskin siitä, että esimerkiksi myös kulttuuriset oikeudet kuuluvat kaikille, ja tällä hetkellä näiden oikeuksien toteutumista rikotaan erityisen paljon ikäihmisten hoidossa ja hoivassa. Myöskään kotihoidon asiakkaat eivät pääse harrastamaan haluamaansa kulttuuria. Tämä liittyy laajempaan ongelmakenttään siitä, etteivät kotihoidon asukkaat pääse omasta kodistaan ulos. Tutkimusten mukaan 46 prosenttia kotihoidon asiakkaista ei pääse edes kerran viikossa ulkoilemaan. Tämä on erittäin epäinhimillistä ja huolestuttavaa, sillä tiedämme myös sen, että siinä vaiheessa kun ikäihmisen ulkona liikkuminen loppuu, otetaan pitkä askel kohti ympärivuorokautiseen hoitoon ja hoivaan siirtymistä. Paikallaanolon kustannukset ovat jopa puolitoista miljardia euroa vuodessa. Onneksi meillä on näyttöä toisenlaisestakin toiminnasta, ja esimerkiksi Oulun kaupungissa olevan lähikuntoutaja-mallin toivoisin leviävän koko Suomeen, sillä sen avulla on saatu erinomaisia tuloksia.

Arvoisa puhemies! Palaan vielä tämän esityksen tavoitteisiin. Esityksen tavoitteena on edistää iäkkäiden henkilöiden edellytyksiä elää kodissaan turvallisesti sekä saada tarpeita vastaavat kotiin annettavat palvelut oikea-aikaisena, riittävinä ja laadukkaina. Tavoitteena on myös parantaa kotihoidon henkilöstön riittävyttä sekä toiminnan toteuttamista ja johtamista niin, että alalle saadaan uusia työntekijöitä ja että nykyiset työntekijät haluavat jatkaa työskentelyä alan tehtävissä. Viimeksi mainittuun liittyy myös lakiesityksen toteutumisen riskit.

Olemme yhteiskunnassa huolissamme, ettei vanhustyö kiinnosta hoitajia. Palkasta, koulutustaikojen lisäämisestä ja johtamisesta puhutaan paljon ja niin pitääkin, mutta osaaminen ja mahdollisuus töiden kehittämiseen ovat myös keskeisiä työssä viihtymistä ja jaksamista sekä työn mielekkyyttä lisääviä tekijöitä.

Suurin osa vanhustyön asiakkaista on muistisairaita. Tällä hetkellä työntekijöiltä puuttuu esimerkiksi muistityön erikoisosaamista eikä koulutusta järjestetä juuri missään. Olen itse seurannut muistityötä yli 30 vuotta ja viimeisen 10 vuoden aikana muistiosaaminen ja sen hyödyntäminen työn kehittämisessä on monin paikoin pahasti taantunut. Muistisairauksiin ja muistisairaiden kohtaamiseen liittyviä koulutussisältöjä ei ole riittävästi tarjolla toisen asteen tutkinnoissa eikä myöskään ammattikorkeakouluissa. Myöskään muistityössä tarvittavia erikoistumisopintoja ei järjestetä juuri missään. Liian usein ajatellaan, että muistisairaita voi hoitaa kuka tahansa, ja hoitajista puhutaan jopa käsipareina. Tällainen puhe aliarvioi sekä muistisairaita että heidän hoitajiaan. Ei ihme, jos ala ei kiinnosta. Jos muistisairauteen liittyvät asiat ovat työntekijöille vieraita ja osaamista kommunikointiin ja kohtaamiseen ei ole, työ tuntuu helposti kuormittavalta ja raskaalta, mikä vähentää työn veto- ja pitovoimaa. Riittävä teoriatieto ja oikeat auttamismenetelmät auttavat löytämään erilaisia ratkaisuja arjessa ilmeneviin haasteisiin. Osaamisen puutteet näkyvät tällä hetkellä monessa työyhteisössä, sekä kotihoidossa että asumispalveluissa.

Työterveyslaitoksen selvityksen mukaan ikäihmisten hoito- ja hoivatyössä uuvuttaa eniten todellisuuden ja ammatti-identiteetin välinen ristiriita, eli työtä ei voi tehdä niin hyvin kuin haluaisi, mutta myös se, ettei pysty hyödyntämään työssään erityisosaamistaan, samoin kuin se, että ihmislähtöistä työn kehittämistä ei pystytäkään tekemään. Jostain syystä moneen työyhteisöön on juurtunut kaikki tekevät kaikkea -työn tekemisen malli. Olenkin viime aikoina kuullut monen työntekijän turhautuneita kokemuksia esimerkiksi siitä, ettei taiteesta ja kulttuurista kiinnostunut henkilö voi huolehtia kulttuurihyvinvoinnista tai

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

kuntouttavaan toimintaan perehtyneen henkilön ei katsota voivan kouluttaa työkavereita toimimaan uudella tavalla. Sairaanhoidajien kuuluu tiskata ja tehdä pyykinhuolto ja tämän johdosta sairaanhoidajalla ei ole aikaa tehdä omia töitään. Tämä malli johtaa osaamisresurssien väärinkäyttöön ja osaavien työntekijöiden turhautumiseen. Jotta tämän lakiesityksen tavoitteet voisivat täyttyä, tarvitaan henkilöstöresurssien turvaamisen lisäksi toimintakulttuurien muutosta ja osaamisen sekä koulutuksen arvostamista ja uudenlaisia johtamisen taitoja. Valitettavasti myös lähiesihenkilöitä on monessa organisaatiossa vähennetty. Toisin sanoen hyväkään laki ei riitä, ellei toimintakulttuureissa tapahdu muutoksia. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

15.25 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Voin todellakin yhtyä siihen, että sinällänsä tämän hallituksen esityksen tavoitteet ovat kannatettavia. Mutta niin kuin aika monissa muissakin näissä hallituksen esityksissä, jotka ovat liittyneet niin kotihoitoon, asumispalveluihin kuin esimerkiksi ympärivuorokautiseen palveluasumiseen, mukaan lukien hoitajamitoitus, meillä on tehty ensin mitoituksia ja on tehty säännöksiä ja sen jälkeen vasta ruvettu miettimään sitä, miten nämä voidaan pistää toimeen: mistä löytyy henkilökunta, miten voidaan varmistaa, että meillä on oikeasti tekijöitä. Kun katsoin tuossa tähänkin mietintöön jätettyjä kahta vastalauseita, niin siellä oppositiopuolueitten huoli nousee nimenomaan siitä, millä tavalla pystytään toteuttamaan sinällänsä ihan tärkeitä ja järkeviä uudistuksia.

Tässä esityksessä on ensinnäkin lapsiperheet omana osanaan. Haluan todeta siitä, että pidän todella tärkeänä, että lapsiperheille olisi matalalla kynnyksellä saatavissa kotipalvelua ja että sellainen aikaisempi leimaamisen pelko, mikä on liittynyt siihen, että meillä on ollut kuntia ja ehkä vielä jopa tälläkin hetkellä sellaisia kuntia, joissa nimenomaisesti lapsiperheen kotipalvelun kaikkein parhaiten saa sitä kautta, että tulee lastensuojelun asiakkaaksi, ja se on tuonut siihen lapsiperheitten kotipalveluun sellaista leimaa, jota siinä ei missään nimessä pitäisi olla. Kun tänä päivänä sitten ollaan siirtymässä noille hyvinvointialueille, niin nimenomaisesti tämä ennaltaehkäisevä matalalla kynnyksellä annettava kotipalvelu olisi se, joka sitten ennaltaehkäisisi ja olisi myöskin taloudellisesti järkevää, eliikkä silloin emme joutuisi näihin raskaampiin ja monta kertaa huomattavasti kalliimpiin lastensuojelutoimenpiteisiin.

Arvoisa puhemies! Sitten kun mennään tähän varsinaiseen vanhuspuolen esitykseen, jaan sen näkemyksen, että meillä tänä päivänä ei ole tarpeeksi niitä paikkoja, joissa kotihoidon ja sitten asumispalveluitten välille löytyisi vanhuksille kodinomaista hoitoa. Perhehoito on liian vähän tunnettu käytänte Suomessa, ja me tarvitsisimme lisää niitä paikkoja, jotka tarjoavat perhehoitoa.

Näihin laatukysymyksiin haluaisin lisätä sen, että kristillisdemokraatit jo vuoden 2019 eduskuntavaalien alla lanseerasivat sen neljän takuun käytännön. Eliikkä me tarvitsemme ulkoilutakuuta, me tarvitsemme ruokailutakuuta, hygieniatakuuta ja yhteisötakuuta, jossa otetaan huomioon siis vanhusten henkiset, hengelliset ja sosiaaliset tarpeet, jolloin me voimme varmistaa sen, että annettu hoiva täyttää ihmisen perustarpeet ja on myöskin laadukasta.

Arvoisa puhemies! Muutamaksi sanaksi tulen vielä sinne, kun aika loppuu. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana nimenomaisesti tähän hoitajapulaan liittyen. Eli tänä päivänä tämä tilanne on johtanut siihen, että kun hoitajamitoitusta on pistetty kunnissa täytäntöön, niin se on aiheuttanut sen, että nimenomaan sieltä kotihoidon palveluista on sitten henkilökuntaa siirtynyt. Siinä mielessä, kun katsoo nyt tätä hallituksen esitystä, valitettavasti tässäkin tämä, voi sanoa, johtaa tähän samaan ja tämä yritys paikata tätä tilannetta jää kyllä puolitiehen, eikä tässä esityksessä ole sellaisia konkreettisia toimenpiteitä, millä pystyttäisiin varmistamaan henkilöstön riittävyys.

Tietysti tässä on kysymys myöskin sitten alan vetovoimasta, niin kuin täällä edustaja Mäkisalo-Ropponen minusta hyvin toi esille. Eli tänä päivänä voi sanoa, että jos me emme saa tuolle alalle lisää työntekijöitä, niin meillä on vanhustenhoidossa todellinen kriisiytyminen edessä. Kun katsomme esimerkiksi tätä kesää, jo nyt tällä hetkellä meillä on paljon sellaisia hoivakoteja, joissa on jouduttu laittamaan osastoja kiinni. Jopa kokonaisia yksiköitä on jouduttu laittamaan kiinni sen tähden, että meillä tällä hetkellä ei ole riittävästi henkilökuntaa. Siinä mielessä voisi sanoa, että hallitus on hitaasti herännyt tähän kysymykseen siitä, millä tavalla alan vetovoimaa pystyttäisiin parantamaan. Toki on perustettu työryhmä miettimään ja tuomaan niitä toimenpiteitä, mutta tavallaan tässä on lähdetty takaperoisesti liikenteeseen, eli ensi on tehty kovat mitoitukset ja on laitettu erilaiset kriteeristöt, ja sen jälkeen on sitten lähdetty miettimään, miten me pystymme tämän asian saamaan lain mukaiseen tilaan. Itse kyllä pelkään, että meillä on edessämme todellakin vanhustenhoidon kriisiytyminen tätä vauhtia, ja tämä on erittäin, erittäin vakava huoli.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rehn-Kivi.

15.30 **Veronica Rehn-Kivi r:** Värderade talman! Vi har i social- och hälsovårdsutskottet efter en lång och noggrann behandling med ett stort antal sakkunnighöranden äntligen blivit klara med vårt betänkande om det stora lagpaketet med förbättringar inom äldreomsorgen, förstärkandet av de äldres funktionsförmåga och större resurser inom hemvården som nu också blir dygnet runt-service, ett viktigt steg med tanke på vår allt större andel äldre personer i vårt land.

Arvoisa puhemies! On hienoa, että hallitus haluaa panostaa vanhuspalveluihin, ikäihmisten hoivaan ja kotihoitoon sekä sen resursseihin. Ympäri- ja vuorokautinen kotiin annettava palvelu asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaan edesauttaa iäkkään ihmisen mahdollisuuksia ja kykyä selviytyä omassa kodissaan vaikka aina elämän loppuun asti.

On myös pitkään peräänkuulutettu vanhusten asumiseen välimuotoa kotona asumisen ja tehostetun palveluasumisen vaihtoehtoksi. Nyt esitetään tällaiseksi asumismuodoksi yhteisöllistä asumista. Se voi olla toimiva ratkaisu, mutta ei varmasti sovi kaikille vanhuksille, jotka eivät enää pärjää omassa kodissaan, mutta eivät myöskään vielä tarvitse ympärivuorokautista hoivaa.

On tärkeää, että iäkäs ihminen saa itse vaikuttaa siihen, miten ja missä hänen asumisensa järjestetään. Se pitää tehdä hänelle sopivalla tavalla ja niin, että turvallisuudentunne säilyy ja hänen toimintakykynsä otetaan huomioon. On erityisen tärkeää, että jatkossa panostetaan yhä enemmän hyvinvointia edistävään ja ennalta ehkäisevään toimintaan iäkkäiden ihmisten toimintakyvyn ylläpitämiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

Ärade talman! Det är oerhört viktigt att vi i framtiden satsar ännu mera på hälsofrämjande och förebyggande verksamhet inom äldreomsorgen. Därför har jag med andra ledamöter lämnat in en lagmotion om att införa lagstadgade seniorrådgivningar vars verksamhet går ut på att erbjuda preventiva tjänster för de äldre genom hälsokontroller och individuella diskussioner om måendet och möjligt stödbehov. Flera sakkunniga vi hört under behandlingen av denna lagproposition har uttryckt sitt starka stöd för dylika rådgivningstjänster för den äldre befolkningen. Det är redan nu möjligt att i kommunerna grunda seniorrådgivningar men bara ett fåtal kommuner eller samkommuner har gjort det. Erfarenheterna av denna verksamhet är dock mycket goda. I till exempel Brahestadsregionen har man redan i över 20 år idkat så kallad vuxenrådgivning med resultat som är värda att notera. En 75-åring kan till exempel vara i bättre skick, tack vare rådgivningsservicen, än för tio år sedan då han första gången blev kallad till hälsokontrollen. Det här är effektiv verksamhet både med tanke på det humana och det samhällseliga planet.

Arvoisa puhemies! Seniorineuvolapalveluita tai ikääntyneen väestön neuvolatoimintaa on jo pitkään ollut tarjolla eri puolilla Suomea, mutta toiminnan järjestäminen on kunnille vapaaehtoista. Kokemusten mukaan tämä palvelu on parasta ennalta ehkäisevää toimintaa ikäihmisten terveyden edistämisen, toimintakyvyn ylläpitämisen ja sitä myöden hyvinvoinnin kannalta. Toiminta säästää myös pitkällä aikavälillä yhteiskunnan kiihtyviä vanhuspalveluiden kustannuksia. Kun pystymme havaitsemaan sairaudet ajoissa, vähentämään yksinäisyyttä ja turvattomuutta vanhusten keskuudessa, lisääntyvät terveet elinvuodet sekä elämänilo ja toimintakyky paranevat.

Kaikki vanhukset ansaitsevat merkityksellisen arjen sekä ihmisarvoisen elämän. Siksi olen hyvin iloinen siitä, että olemme valiokunnassa yksimielisesti lisänneet toisen lain 12 §:ään uuden momentin, jossa todetaan, että edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettut palvelut voidaan järjestää ja tarjota ikääntyneen väestön neuvolatoimintana. Valiokunnan ehdottaman uuden säännöksen tavoitteena on vakiinnuttaa ikääntyneiden neuvolatoiminta maanlaajuisesti. Valiokunta lisäsi tästä mietintöönsä myös lausuman.

Kannustan siksi kaikkia toimintaansa aloittavia hyvinvointialueita ottamaan palvelutarjontaansa hyvinvointia edistäviä ja kustannustehokkaita seniori- tai ikääntyvän väestön neuvolapalveluita. Siitä toiminnasta on todistetusti hyötyä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Aittakumpu.

15.35 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Moni ikääntynyt suomalainen toivoo voivansa asua omassa kodissaan mahdollisimman pitkään, ja jotta tämä olisi mahdollista ja turvallista, niin lainsäädäntöä on välttämätöntä kehittää. Nyt tämän hallituksen esityksen keskeisenä tavoitteena on parantaa kotiin annettavien palveluiden saatavuutta ja laatua ja edistää kotihoidon henkilöstön riittävyyttä. Nämä ovat suuria tavoitteita, niin kuin tiedämme, tässä ajassa, jossa väestö ikääntyy ja hoitohenkilökunnan saatavuudessa on vakaviakin ongelmia.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma sisältää useita hyviä tavoitteita väestön ikääntymiseen varautumiseksi, ja näitä tavoitteita on laitettu täytäntöön. Eduskunta hyväksyi kesäkuussa 2020 vanhuspalvelulain niin sanotun ykkösvaiheen esityksen, joka sisälsi muun muassa säännökset henkilöstömitoituksen nostamisesta ympärivuorokautisen hoidon yksiköissä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

Arvoisa puhemies! Valiokunta tässä mietinnössään tosiaan nostaa erikseen esille myös lapsiperheiden kotipalvelun saatavuuden, ja myöskin tämä on erittäin tärkeää, kun puhutaan kotiin annettavista palveluista. Tällä hetkellä meillä on jo vuosia ollut sellainen ongelma, että suomalaiset lapsiperheet asuinkunnastaan riippuen ovat olleet — ja ovat edelleen — eriarvoisessa asemassa siinä, miten he saavat kotiinsa tätä... Ennen puhuttiin kodinhoitajista, nykyään puhutaan kotipalvelusta. Se on äärimmäisen tärkeä palvelu esimerkiksi silloin, kun perheessä äiti tai isä sairastuu ja kotiin tarvitaan apua, ja nyt kun tämä lapsiperheiden kotipalvelu erotetaan omaksi pykäläkseen, niin, kuten mietinnössä sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, tämä korostaa lapsiperheen subjektiivista oikeutta tähän palveluun. Tämä on myöskin tärkeä viesti hyvinvointialueille siinä, että koko Suomessa nyt sitten perheille tarjotaan tätä palvelua tarpeen mukaan ja matalalla kynnyksellä, jota myöskin lapsiasiavaltuutettu asiantuntijalausunnossaan toi esille ja joka tähän mietintöön kirjattiin. Tämä on näiden kaikkien kotiin tuotavien palvelujen ohella tärkeää ennaltaehkäisevää palvelua, joka ehkäisee ongelmien syventymistä ja pahenemista, ja toivon, että tämä osaltaan voisi sitten myöskin vähentää painetta lastensuojelun tarpeelle meillä Suomessa.

Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että myöskin tämä ikäihmisten neuvolatoiminta nostetaan esille ja kirjattiin sinne pykälään, ja siitä tuli oma lausumansakin — sitä kannattaa kehittää. Ja lausuma tuli myöskin tästä lapsiperheiden kotipalvelusta sekä siitä, että nyt tämän koko lakikokonaisuuden vaikutuksia tulee tarkasti seurata ja tehdä tarvittaessa toimenpiteet, jotta edelleen kehitetään ja parannetaan ikääntyneiden palveluja.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Viljanen.

15.38 Heidi Viljanen sd: Arvoisa herra puhemies! Meillä on käsittelyssä iso lakikokonaisuus ja jatkumoa näihin vanhuspalvelu-uudistuksiin, joita tämä hallitus on tehnyt. Tämä kokonaisuus voidaan jakaa oikeastaan neljään osioon: kotiin annettaviin palveluihin, lapsiperheiden kotipalveluun, asumispalveluihin ja henkilöstöasioihin. Muutaman sanan ajatelin jokaisesta osiosta sanoa.

On erittäin tärkeätä, että koti olisi mahdollisimman pitkään jokaiselle meistä se paikka, missä me selviydytään vanhenemisen vaivojenkin kanssa, ja saadaan sinne riittävä tuki ja apu, ja siksi onkin tärkeätä, että kotihoitoa jatkossa on yksilöllisen tarpeen mukaan järjestettävä vuorokaudenajasta riippumatta. Tällä estetään sitä, että asiakas tai potilas joutuu raskaampiin ympärivuorokautisiin palveluihin. Mutta kuitenkin pitää huomioida se, että tarvittaessa myös ne ympärivuorokautiset palvelut ovat saatavilla ja niihin pääsy ei vaikeudu.

Tässä on eriytetty sosiaalihuoltolakiin omaksi oikeudekseen lapsiperheiden oikeus kotipalveluun, ja se on erittäin tervetullut uudistus. On ihan keskeistä, että lapsiperheillä on mahdollisuus saada myöskin kotipalvelua, koska sillä pystytään parhaassa tapauksessa ehkäisemään hyvin raskaita lastensuojelun palveluita. Kun tämä palvelu saadaan entistä näkyvämmäksi omana kokonaisuutenaan, niin myöskin se kynnys näihin palveluihin hakeutumiseen ja palvelujen saatavuuteen varmasti madaltuu.

Asumispalveluiden osalta jatkuu niin, että asumispalveluja olisivat jatkossakin tilapäinen ja tuettu asuminen, mutta uusina käsitteinä olisivat yhteisöllinen asuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen, jotka tulisivat nykyisen palveluasumisen ja tehostetun palveluasumisen tilalle. Valiokunta näki, että yhteisöllisen asumisen kokonaisuus tehostaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

palvelujen tuottamista, kun palvelujen järjestäminen eriytyy asumisen järjestämisestä eikä kohteessa tarvitse olla omaa henkilöstöä palvelujen järjestämistä varten, vaan ne voidaan järjestää laajempina kokonaisuuksina. On tärkeää, että yhteisölliseen asumiseen liittyy velvoite järjestää myös ryhmätoimintaa. Se lisää mahdollisuuksia toimintakykyä ylläpitävään ja ennaltaehkäisevään toimintaan.

Henkilöstöstä täällä on paljon puhuttu. Me tiedetään kaikki, mikä on meidän sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön tilanne tällä hetkellä, ja jotta me voidaan nämä laadukkaat palvelut turvata, me tarvitaan ammattitaitoisia tekijöitä. Yksikään puolue ei tässä salissa saa puhtaita jauhoja ja tarroja siitä, että olisi tätä asiaa saanut ratkottua. Tämä on pitkän ajan kysymys. Kymmenen vuotta sitten me tiedettiin, että suuret ikäryhmät eläköityvät ja pienemmät ikäryhmät lähtevät opiskelemaan. Olemme tässä tilanteessa, mutta en kuitenkaan jättäisi näitä uudistuksia tekemättä sen takia, että meillä on henkilöstöpula.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Räsänen.

15.41 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä lakiesitys, jolla kotiin annettavia palveluja koskevien sosiaalihuoltolain säännösten rakennetta muutetaan kokonaisuudessaan ja uudistetaan kokonaisuudessaan, on erittäin tarpeellinen. Me elämme sellaista aikaa, jolloin on tarpeen nimenomaan kohdentaa uudistuksia ja resursseja kotihoitoon. Tämähän koskee ennen muuta tietenkin ikääntyvän väestön tarpeita, mutta — kuten myös tässä esityksessä on huomioitu — myös lapsiperheiden oikeus kotipalveluun voi hyvin monella tavoin ehkäistä ongelmien pahenemista, ja siinä mielessä on tärkeää, että nekin huomioidaan. Ja sitäkin pidän hyvänä, että kotihoitoa halutaan järjestää nimenomaan henkilön tarpeen mukaan ihan vuorokaudenajasta riippumatta.

Mutta kyllähän tässä esityksessä erittäin suuri ongelma on se käytännön toteutus, millä tavalla me saadaan hoitohenkilökunta riittämään kaikkiin niihin tarpeisiin, joita meillä on ennen muuta ikääntyvän väestön osalla, vanhuspalvelussa, mutta sitten myös lastensuojelussa ja ennaltaehkäisevissä lapsiperheiden palveluissa. Kannan kyllä suurta huolta siitä, että kun meillä on tehty monia hyviä lakeja, niin kuin tämäkin lähtökohtaisesti on, samoin kuin vanhuspalvelujen ympärivuorokautisen hoivan henkilöstön mitoitus ja hoitotakuulainsäädännöt, niin nämä kaikki uudistukset tarvitsevat tekijöitä. Ja kun tiedämme tällä hetkellä vaikeudet alalla, tiedämme sen, että siellä on merkittävä eläköityminen tapahtumassa ja ala ei vaikuta tällä hetkellä kovin houkuttelevalta, on johtamisongelmia, meillä on yli 70 000 alalle koulutettua henkilöä ihan muissa tehtävissä ja tälläkin hetkellä näitä irtisanoutumispaineita ja alanvaihtotoiveita on, niin huoli on suuri, millä tavalla nämä uudistukset saadaan käytännössä toteutettua.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä ehdotti jo viime vuonna, että tämän vuoden budjetissa olisi voimakkaasti panostettu tähän hoitajien resursointiin, ennen muuta perusterveydenhuoltoon ja samoin vanhuspalveluihin, mutta samallahan se koskisi tietysti myös erikoissairaanhoidon. Mutta sitä ei valitettavasti tuolloin hyväksytty.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Nurminen.

15.44 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on äärettömän tärkeää, että hallitus on lähtenyt nyt parantamaan näitä meidän ikäihmisten palveluita ja puuttumaan tähän vanhustenhuollon ja -hoidon tilaan, mikä on ollut jo pitkään erittäin heikko ja huono.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

Tämähän alkoi sillä, että me ensin parannettiin ympärivuorokautista hoitoa. Sinne säädettiin mitoitusta ja selkeytettiin tehtäväkuvia, ja sitä kautta on pystytty kehittämään tätä tilannetta sen noin 50 000 ihmisen joukossa, jotka siellä asuvat ja jotka ovat täysin toisten ihmisten avun varassa. Nyt on tämä toinen paketti, jota lähdettiin rakentamaan nimenomaan näitten kotiin tuotavien palveluiden parantamiseksi, tämä esitys, mikä valiokunnasta tänne hallituksen esityksenä on tehty, on erittäin hyvä, ja tämä selkeyttää ja uudistaa näitä rakenteita ja yhdenmukaistaa laajasti kotiin annettavien palveluitten tilannetta.

Sinällään ehkä harmi oli — kun me tarvitaan kotona asumista ja tukemista ja me tarvitaan uusia teknologisia ratkaisuja ja niitä edelleenkin voi käyttää — että vaikka täällä olisi säädetty näistä turva-auttamispalveluista ja näistä etäpalveluista, se sääntely nyt tästä jäi perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella pois. Se on ehdottomasti semmoinen asia, johon jatkovalmistelussa tulee kiinnittää huomiota ja jota edistää.

Valiokunnassa kiinnitettiin usein huomiota myös tähän henkilöstöön, ja on päivänsevä, että jos ei me ratkaista tätä henkilöstöpulaa ja -haastetta, mikä meillä on, niin nämä muut ponnistelut ovat erityisen haastavia, elleivät turhia. Tällä esityksellä pyritään nimenomaan parantamaan myös sitä henkilöstön jaksamista ja kiinnitetään huomiota johtamiseen ja siihen, että henkilöstö viihtyy ja pääsee kuulemaan ja osallistumaan näitten palveluitten kehittämiseen ja tekemään siitä työstä sellaista, että se motivoi hakeutumaan alalle ja pysymään tällä alalla, mutta totta kai me tarvitaan muitakin toimia.

Sinällään haluan kiittää tästä kokonaisuudesta. On ollut äärettömän hienoa, että me ollaan nyt päästy parantamaan näitä palveluita ja viemään näitä asioita eteenpäin. Kuten täälläkin on todettu, alueilla tässä toimeenpanossa on nyt iso ja tärkeä vastuu. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juuso.

15.47 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset pitää hyvänä tätä hallituksen esitystä, minkä perusteella halutaan kehittää ja joustavoittaa ikääntyneiden asumisratkaisuja. Meillä on muutama parannusehdotus kuitenkin tähän esitykseen, ja kerron niistä nyt lyhyesti.

Ensimmäinen liittyy henkilöstön määrään ja henkilöstövajaukseen. Ensinnäkin henkilöstövajauksesta: haluan tässä sen verran kommentoida esimerkiksi edustaja Viljasen puhetta, että toki me olemme kaikki tienneet kauan aikaa, että tämä riski on olemassa, että meillä ei ole tarpeeksi hoitohenkilökuntaa. Ja tähän asti olemme luottaneet ja edelleenkin hallitus luottaa siihen, että työmarkkinaosapuolet hoitavat tämän homman. Itse en kyllä tässä tilanteessa enää kovin paljon luota siihen, vaan olen sitä mieltä, että hallituksen tulee tilanteeseen jollakin tavalla puuttua, jos me haluamme hyvinvointiyhteiskunnan säilyttää. Toinen tekijä, mikä on varmasti vaikuttanut tähän, on kuntien ikuinen rahapula ja ne säästöpainet, mitkä siellä ovat olleet sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta.

Mutta mitä tulee tuohon henkilöstövajaukseen, niin me haluaisimme, että tulisi velvollisuus ilmoittaa siitä esimiehelle, joka toteaa, että henkilöstövajaus on eikä sitä pystytty paikkaamaan, ja siitä tulisi velvollisuus ilmoittaa Valviralle. Se on yksi näistä kolmesta muutoksesta, joita me esitämme näihin lakeihin. Valvira sanoo, että henkilöstömitoituksen valvominen — näin sivuhuomautuksena — on todella vaikeaa silloin, kun yhdistetään erilaisia asumismuotoja, esimerkiksi yhteisöllistä asumista ja sitten ympärivuorokautista asumista. On vaikeaa valvoa sitä, että henkilömitoitus täyttyy ympärivuorokautisissa asumispalveluissa siten kuin se on laissa säädetty. Sen vuoksi perussuomalaiset esittää tähän la-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

kiin, että ympärivuorokautinen palveluasuminen olisi subjektiivinen oikeus, eli silloin ei jäisi siihen loukkuun, että sinä tarvitset niitä palveluita enemmän kuin mitä sinulle voidaan antaa. Elikkä ei laisteta siitä hoitovelvoitteesta sillä perusteella, että ei ole oikeassa asumis-palvelumuodossa.

Me haluaisimme myöskin, että nämä kiireelliset sosiaalipalvelut olisi saatava kuukauden kuluessa siitä, kun asia tulee vireille. Tässä lakiehdotuksessa esitetään kolmen kuukauden rajaa; meidän mielestämme sitä pitäisi tiukentaa siten, että se olisi vain kuukausi.

Neljäs asia liittyy tähän käyttövara: nyt käyttövara on säädelty koskemaan vain ympärivuorokautista palveluasumista. Asiantuntijoiden mukaan, esitysten mukaan — vanhusasiavaltuutettu muun muassa esitti, ja perussuomalaiset kyllä yhtyy tähän näkökantaan — se tulisi koskea kaikkia näitä asumismuotoja ja asiakkaalle on jätävä tietty määrä sitä rahaa käytettäväksi, ja perussuomalaisten esitys on, että se olisi tässä vaiheessa jo 250 euroa.

Tässä nämä muutokset lyhyesti, ja teen perussuomalaisten vastalauseen mukaiset pykälämuutosesitykset.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lehto.

15.50 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Heti alkuun kannatan edustaja Juuson tekemiä vastalauseen mukaisia muutosesityksiä.

Ikääntyneelle väestölle on tarjottava laadukkaat ja heidän toimintakykyään tukevat sosiaali- ja terveyspalvelut yhdenmukaisesti koko maassa, ja henkilöstön riittävyys on turvattava. Lukumäärän lisäksi kunkin tehtävän osalta on huolehdittava henkilöstön riittävästä koulutuksesta ja kielitaidosta. Yöaikaisen kotihoidon järjestäminen ei saa vaikeuttaa yksilölliseen asumiseen tai ympärivuorokautiseen palveluasumiseen pääsyä, kun henkilöstön palvelutarve sitä edellyttää. Yhteisöllinen asuminen tai omaishoidon saaminen ei saa olla este ympärivuorokautiseen palveluasumiseen pääsemiseksi. Asiakkaita, jotka ovat ympärivuorokautisen palveluasumisen tarpeessa, ei saisi sijoittaa muihin, heidän tarpeidensa kannalta epätarkoituksenmukaisiin ja riittämättömiin asumisen muotoihin sen takia, että henkilöstöä ei riitä ympärivuorokautisen palveluasumisen henkilöstömitoituksen täyttämiseen. Yhteisöllisen ja ympärivuorokautisen asumisen yhdistämisessä palvelujen maksujen määräytyminen on oltava asiakkaille selkeää ja ennakoitavissa, ja käyttövara on nostettava 250 euroon kuussa.

Arvoisa puhemies! Asian toisessa käsittelyssä sitten meidän sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenet ovat tekemässä lausumaehdotuksia, ja niistä jo muutamaan tässä toteankin.

Omaa kokemusta on sen verran, että olen joskus tehostetussa palveluasumisessa käynyt työkokeilussa ja seuraamassa, minkälaista se toiminta on siellä. Kyllä monella on puutteellista se omien varojen riittävyyskin. Kun kyselin, kun ei välttämättä omaisiakaan ole siinä, että kun heillä on vanhoja vaatteita, niin siellä todettiin, että jos eivät omaiset tuo vaatteita tai ei ole rahaa, niin sitten niiltä, ketkä ovat menehtyneet, niiltä hoidokeilta omaiset ovat jättäneet näille asukkaille vaatteita, mitä he saavat käyttöönsä. Olisihan se kiva, että muitakin palveluja voisi ostaa, kun siellä palveluasumisessa on ja tarpeita kumminkin on.

No sitten on paljon tullut tätä, että tehostettuun palveluasumiseen on vaikea päästä. Omaiset ovat todella huolissaan, kun dementoituneita omaisia on siellä kotona, ei tiedä, miten he siellä selviävät. Siellä kun huolestuneina yrittävät käydä työpäivän jälkeen ne, ketkä lähellä asuvat — kaikki eivät pääse joka päivä katsomaan — niin siellä on ulosteet le-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

vitetty ja kaikkea muuta hajotettu, siellä ei se asukki enää tiedä, mitä hän oikein tekee. Hän vain siellä sitten päivän pyörii, ja voi olla mitä tahansa. Omaiset ovat todella huolestuneita: palveluasumiseen ei pääse, kun pisteet eivät muka riitä. Tästä tulee paljon viestiä, eli kyllä pitäisi päästä sinne tehostettuunkin palveluasumiseen, jos omaiset katsovat, että se omainen ei enää pysty siellä kotona olemaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Anneli.

15.54 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Ikäihmisten asiat ovat olleet vahvasti esillä julkisuudessa. Huolena ovat olleet palveluiden saatavuus ja laatu niin ympärivuorokautisessa hoidossa kuin myös kotiin vietävien palveluiden osalta. Tästä syystä on tärkeää, että Marinin hallitus puuttuu epäkohtiin parantamalla ikäihmisten oikeusturvaa sekä heille suunnattuja palveluja.

Nyt käsittelyssämme on hallituksen toinen vanhuspalveluiden lakiuudistus. Ensimmäisessä lakiuudistuksessa säädettiin ympärivuorokautisen hoidon henkilöstömitoituksesta, ja nyt käsittelyssä olevalla lakiesityksellä puolestaan on tarkoitus parantaa kotihoidon resursseja ja laatua. Tavoitteena on, että jokainen ihminen, joka haluaa, voisi asua mahdollisimman pitkään turvallisesti kotona luottaen siihen, että hän saa tarvitsemansa palvelut kotiin.

Arvoisa puhemies! Esitys mahdollistaa myös uudenlaisen yhteisöllisen asumisen välimuodon kotihoidon ja ympärivuorokautisen palveluasumisen väliin. Me tarvitsemme erilaisia monimuotoisia ja helposti muunneltavia asumisen muotoja jo nyt ja lähitulevaisuudessa. Jo tällä hetkellä moni ikääntynyt joutuu asumaan liian pitkään kotona, koska väli-
muotoisia asumisen muotoja ei ole tarjolla. Nyt on tärkeää, että valtio mahdollistaa näiden uusien investointien rakentamisen ja tukee niitä. Näillä investoinneilla on suuri merkitys ikäihmisten turvallisuuden ja hyvän elämänlaadun kannalta. Ikääntyessään turvallisen asumisen ja erilaisten palveluiden saatavuuden merkitys korostuu. Yhteisöllinen asuminen mahdollistaa sosiaalisen ryhmätoiminnan järjestämisen. Tällainen toiminta tutkitusti voi parantaa toimintakykyä ja muun muassa hidastaa muistisairauksien etenemistä. Yhteinen toiminta myös torjuu ikäihmisten parissa yleistyvää yksinäisyyttä. Yhteisöllisessä asumisessa palvelut järjestettäisiin yksilöllisten tarpeiden mukaisesti ja jokainen saisi juuri tarvitsemansa palvelut.

Arvoisa puhemies! Hoitajamitoitusta käsiteltäessä on ollut suuri huoli myös kotihoidon resursseista. Muun muassa tähän huoleen tällä lakiesityksellä pyritään nyt vastaamaan. Laki mahdollistaa myös kotihoidon saamisen ympäri vuorokauden. Avun tarve ei katso kellonaikaa, siltä osin lakiesitys tulee myös parantamaan tilannetta. Tällä esityksellä on tarkoitus edistää kotihoidon riittävää resursointia sekä parantaa toiminnan monipuolisuutta, suunnittelua, toteuttamista ja johtamista siten, että se parantaa myös työntekijöiden työoloja sekä lisää alan pito- ja vetovoimaa. Henkilöstön osallisuus ja mahdollisuus vaikuttaa omaan työhönsä sekä sen kehittämiseen lisää työhyvinvointia. Tämä on oleellinen osa hyvää johtamista, johon tälläkin lakiesityksellä pyritään. Hyvinvoivan ja motivoituneen henkilöstön palveluiden laatu näkyy myös asiakkaiden palveluiden laadussa, joka on tietysti tämän kaiken tärkein lopputulema. Näiden lisäksi tukipalveluiden merkitystä halutaan korostaa erottamalla ne omaksi pykäläkseen, ja näin osaamista saadaan entistä vaikuttavampaan ja osaamisen kannalta parempaan hyödyntämiseen.

Arvoisa puhemies! Nämä uudistukset ovat erityisen tärkeitä nyt, kun uudet hyvinvointialueet ovat aloittamassa vuodenvaihteessa toimintansa. Hallituksen sote-uudistuksen tar-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

koituksena ei ole vain hallinnollisen rakenteen muuttaminen vaan myös palveluiden sisältöjen kehittäminen sekä parantaminen, jolla varmistamme, että jokainen saa oikea-aikaisesti tarvitsemansa palvelut ja että ne ovat laadukkaita. Pelkällä lailla emme ihmisiä hoida, mutta sen asettamat perusteet siihen, millaisiin palveluihin ihmisillä on oikeus, ovat tärkeitä. Uudistus velvoittaa kuntia ja hyvinvointialueita suunnittelemaan strategisesti, miten ne voivat taata riittävät palvelut myös tulevaisuudessa. Asia on erittäin tärkeä, ja siihen on paneuduttava syvällisesti, monipuolisesti, strategisesti ja tavoitteellisesti. Me tiedämme, että ikäihmisten palvelut ovat tulevaisuudessa hyvinvointialueen keskiössä. Mitä paremmin meillä ikäihmisten palvelut toimivat, sitä laajemmin sillä on heijastusvaikutusta meidän sosiaalipalveluihin, meidän erikoissairaanhoidon, meidän päivystyksiin sekä meidän perusterveydenhuoltoon. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

15.59 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Haluan vielä nostaa kolme asiaa esille tästä esityksestä ja myöskin tuosta valiokunnan mietinnöstä.

Ensinnäkin ikäihmisten kokonaisvaltaisen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen on löydettävä resursseja, sillä se on inhimillistä, mutta myös tulevaisuuden kustannuksia säästävää. Ja tämän edistämiseksi korostan kyllä sosiaali- ja terveysvaliokunnan tapaan ikäihmisten neuvolatoiminnan käynnistämistä jokaisella hyvinvointialueella. Toivottavasti hyvinvointialueilla osataan toimia nyt viisaasti.

Toiseksi haluan kiittää perustuslakivaliokuntaa siitä, että siellä paneuduttiin huolellisesti turva- ja auttamispalveluihin ja etäpalveluihin liittyviin perustuslaillisiin ja samalla myöskin eettisiin epäkohtiin ja riskeihin. Ikäihmisten hoidossa ja hoivassa meillä on jostain syystä taipumusta puuttua liian herkästi itsemääräämisoikeuteen ja yksityiselämän suojaan, ja siksi perustuslakivaliokunnan huomiot ja tarkkuus olivat tässäkin yhteydessä tärkeitä. Sellaista lakiesitystä, jossa nämä asiat ovat liian epämääräisesti kirjattu, ei voida hyväksyä. Tulkinnanvaraisuutta näissä asioissa ei saa jäädä.

Ja vielä kolmanneksi lakiesityksen vaikutusten arviointiin on nyt sitten kiinnitettävä erityistä huomiota, eli lakiesityksen toteutumista on nyt seurattava. Toivottavasti myös valvontaviranomaisten resurssit riittävät tämän tilanteen seurantaan, sillä olen nyt viime aikoina kyllä saanut aluehallintoviranomaisilta kovasti huolestuttavia viestejä valvontaresurssien riittävyydestä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Nurminen.

16.01 Ilmari Nurminen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Täällä on käyty hyvää keskustelua. Pyysin puheenvuoron, kun perussuomalaisten vastaesityksiä kuuntelin. He nyt jo lähtivät, mutta he ottivat esimerkiksi näihin asiakasmaksuihin kantaa niin, että kaikilla pitäisi olla samat. Tässä esityksessä nimenomaan on yhteisöllistä asumista ja haetaan ihmisten tarpeiden mukaan ne palvelut, ja jos joku tarvitsee vain vähän palveluita, niin miksi heille sovellettaisiin näitä ympärivuorokautisen hoidon asiakasmaksuja? Päinvastoin, hallitushan on säätänyt asiakasmaksulain. Ensimmäisessä vanhuspalvelulaissa tuli ympärivuorokautiseen hoitoon maksuista tietyt perusteet, mutta on ihan perusteltua, että nyt, kun näitä erilaisia asumismuotoja on ja niitä rakennetaan ja niitä tuetaan, myös niitten maksut määräytyvät sen mukaan. Totta kai on huomioitava se, että kaikilla on varaa käyttää näitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 77/2022 vp

palveluita, mutta juuri tämä palveluiden kirjo oli se, minkä takia ei sitten lähdetty tekemään tällaista esitystä, mitä tässä on.

Sitten näistä etäpalveluista: Itse toivon, että valmistelua jatketaan paljon, ja se on ääretömän vaikeaa, koska teknologia menee koko ajan eteenpäin. Meillä on koko ajan erilaisia järjestelmiä markkinoilla. Mutta siinä, kuten tässä kollega toi esiin, varmasti tarvitaan tarkkaa valmistelua, ja sitä saadaan eteenpäin.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.